

ZWARTE POPULIEREN TERUG LANGS DE MAAS?

De kop van dit redactionele voorwoord is ontleend aan een persbericht van de Stichting ARK. Deze stichting beijvert zich o.a. voor de ontwikkeling van natuurgebieden langs de Maas, bijvoorbeeld door gerichte natuur-ontwikkeling. Aanvanke-lijk meer of minder drastisch menselijk ingrijpen moet naderhand leiden tot een natuurlijke situatie. Langs de Maas zouden zo bijvoorbeeld weer ooibossen kunnen ontstaan met de zo karakteristieke Zwarte populier.

Zoals vorig jaar al werd bericht, werd de Milieu-prijs van de gemeente Maastricht in 1990 ("voor het compartiment eco-logie") toegekend aan het Natuurhistorisch Genootschap, Kring Maastricht. De prijs bestaat uit een oorkonde én het mo-gen planten van een "herinneringsboom" met bijbehorende plaquette. Na enig overleg is de gemeente Maastricht toen gevraagd om enkele Zwarte populieren te mogen planten op een plekje langs de Maas. Zo zou deze soort, zij het gefor-ceerd, weer terug kunnen komen langs de Maas.

Op woensdag 10 april om 16.45 uur was het zo ver. Samen met o.a. de wethouder voor milieu zouden de bomen ge-plant worden, enkele tientallen meters ten zuiden van het provinciehuis, op de oever van de Maas.

In het persbericht ontbrak het vraagteken dat in de kop van deze bijdrage is gebruikt. We laten u een deel van het pers-bericht mee lezen:

De langs de Maas vrijwel uitgestorven inheemse Zwarte populier is aan een aarzelende terugkeer in Limburg begon-nen. Bij Borgharen, Thorn, Ool en Panheel worden sinds 1989 weer kiemplanten en jonge boompjes van deze wilde, rivierbegeleidende boom gevonden.

Het zaad waaruit deze planten ontsproten, komt waarschijnlijk van enkele bomen nabij Neerharen en Meeswijk, die daar een jaar of dertig geleden ontkiemden uit zaad dat van hogerop de Maas afkomstig was.

De Zwarte populier is kenmerkend voor de natuurlijke oeverbegroeiing langs rivieren. Hij komt nog uitbundig voor langs de Loire, de Allier en de Rhône in Frankrijk. Ook langs de Bovenrijn in Zuid-Duitsland is de soort nog te vinden.

De Grauwe abelen worden geplant. Met een glimlach, dat wel. En met de toezegging dat ze te zijner tijd vervangen zullen worden door Zwarte populieren. Van links naar rechts: Torben Mulder, wethouder Cremers van de gemeente Maastricht, Douwe Th. de Graaf, een me-dewerker van de gemeente Maastricht en burgemeester Cortenraad van Eijsden. (Fotografie Gemeente Maastricht)

De Zwarte populier verdween in het verleden uit de uiterwaarden van rivieren, door een zeer intensief landbouwkundig gebruik van de rivieroever. Langs de Nederlandse Rijntakken, stonden omstreeks 1950 nog enkele tientallen bomen, terwijl de soort er zich niet meer voortplantte. Langs de Maas in Nederland, België en zelfs Noord-Frankrijk was de wilde populier zelfs helemaal uitgestorven, zo werd tot voor kort verondersteld.

Een expeditie langs de Maas naar Noord-Frankrijk, enkele jaren geleden, leerde evenwel, dat er zich nog een dertigtal bomen bevond. Van een aantal van die bomen is stek gesneden, en dat materiaal bevindt zich nu in de collectie van het Bosbouwkundig proefstation de Dorschkamp in Wageningen. De bomen die nu bij het Provinciehuis langs de Maas geplant zijn, zijn afkomstig van dat materiaal.

Om de zo karakteristieke rivierboom langs de Maas terug te krijgen is het nodig om bij natuurontwikkelingsprojecten langs de Maas zaad van Zwarte populieren die gevonden zijn langs de rivier uit te zaaien, of om bomen van de Maaspopulatie van deze populier weer uit te planten, zoals hier nu in Maastricht is gebeurd.

We zagen het al toen we aan kwamen lopen. Er klopte iets niet. De kleur van de stammen was wel erg licht en de knoppen waren zwaar behaard. Twijfelend aan het eigen floristisch inzicht, houd je dan gewoon je mond. Maar tijdens het informeel gesprekje dat altijd bij zulke aangelegenheden vooraf gaat, werd duidelijk dat het inderdaad niet om Zwarte populieren ging maar om gewone Grauwe abelen. Ook wel mooi, maar niet wat we bedoeld en verwacht hadden.

We konden niet meer terug, de Stichting ARK had in goed vertrouwen het persbericht al verstuurd en de ceremonie kon toch moeilijk abrupt verstoord worden omdat wij zonodig Zwarte populieren wilden in plaats van Grauwe abelen? We hebben ze geplant. Vrolijke bui, glimlach erbij voor de fotografen. En met enig begrip voor de excuses die gemaakt werden. Er bleken nergens Zwarte populieren afkomstig uit de bovenloop van de Maas beschikbaar te zijn. Pas over enkele jaren zullen de stekken die nu bij het Bosbouwkundig Proefstation de Dorschkamp in Wageningen worden opgekweekt, geschikt zijn voor aanplant.

De vraag in de aanhef van deze bijdrage moet voor wat betreft de grote exemplaren dus ontkennend beantwoord worden. Het blijft voornog bij vermoedelijk ten dode opgeschreven kiemplanten bij Borgharen. En of het ooit van echte oibossen komt?

Ongeveer op het moment dat de Grauwe abelen geplant werden, werd in het Provinciehuis de laatste hand gelegd aan het basis-accord tussen de drie politieke partijen die nu het College van Gedeputeerde Staten vormen. De kans dat er ooit weer Zwarte populieren langs de Maas zullen groeien is er niet groter op geworden, getuige de tekst die in dat accord over de grindwinning in Limburg is opgenomen.

Heel belangrijk daarin is dat er bij de planning van nieuwe winningen gestreefd wordt "naar een zo beperkt mogelijk grondbeslag". De lijn die de maanden ervoor door het CDA was uitgezet, is terstond in het basis-accord vastgelegd: de landbouwgronden in het Maasdal moeten zoveel mogelijk ontzien worden. Wederom krijgt de landbouw voorrang, ook al is in het rijksbeleid vastgelegd dat in het Maasdal op flinke schaal ruimte geschapen moet worden voor natuurontwikkeling. Ook uit de verandering in de portefeuilleverdeling is meteen duidelijk waar het om gaat: de streekplanherziening Noord- en Midden-Limburg, die in de komende college-periode zijn beslag moet krijgen en die het kader moet vormen voor een integrale aanpak van de milieu-, ruimte- en waterhuishoudings-problemen. Om te zorgen dat het op de "veiligstelling" van de landbouwgronden langs de Maas gerichte beleid ook wordt uitgevoerd, is de portefeuille ruimtelijke ordening (overigens inclusief het sectorbeleid natuur en landschap) toebedeeld aan een politicus die het vertrouwen van de agrarische achterban geniet.

Naar onze mening heeft het geen zin bij voorbaat het hoofd te laten hangen. Immers, iedereen (alle politieke partijen) weet heel goed dat er structureel dingen moeten veranderen, zeker in Noord- en Midden-Limburg. Het verschil in opvatten zit hem vooral in de snelheid waarmee en de wijze waarop. Een CDA-gedeputeerde zal allicht voorzichtiger om willen springen met de landbouwbelangen, ook al maken zachte heelmeesters vaak stinkende wonden. De Peel lijkt daarvan een schrijnend voorbeeld te zijn...

Een eerste conclusie is dat het meer dan ooit belangrijk wordt om ook in Noord- en Midden-Limburg de natuurstudie op alle mogelijke terreinen aan te zwengelen.

Een andere conclusie is naar onze smaak dat de natuur en milieubeweging in Limburg haar krachten moet gaan bundelen om met nog meer overtuigingskracht aan te tonen dat het anders moet. In de Peel en langs de Maas.

Zwarte populieren terug langs de Maas? Helaas, als het zo doorgaat, slechts aangeplante exemplaren..... Over enkele jaren. Bij het Provinciehuis.....